

Полякова Олена Василівна,

викладач кафедри методики та психології

дошкільної і початкової освіти,

Інституту післядипломної педагогічної освіти

Київського університету імені Бориса Грінченка

**Інноваційна освітня діяльність вчителя початкових класів на
уроках математики**

У статті розглядаються основні напрямки інноваційної діяльності вчителя початкових класів на уроках математики. Розкривається сутність інноваційної діяльності в цілях, змісті, методах та формах навчання математики молодших школярів.

Ключові слова: *інноваційна освітня діяльність; інноваційні технології; інформаційно-комунікаційні технології; освітні технології в початковій школі*

Постановка проблеми. Однією з основних умов забезпечення якісної освіти в сучасному світі є професійна компетентність педагога, здатного своєчасно реагувати на зміни в різних сферах життя, впливати на інтенсивність розвитку пізнавальних процесів у школярів, на рівень формування у них навчальних умінь і навичок, виховання духовно-моральних і емоційно-вольових якостей особистості. Відповідна професійна готовність педагога передбачає наявність умінь впровадження інноваційних педагогічних технологій, які сприятимуть вирішенню питань оптимізації навчально-виховного процесу в початковій школі. Потреба в розробці та використанні якісно нових підходів та шляхів розвитку всіх ланок системи освіти обумовлює актуалізацію проблеми підготовки вчителів до виконання інноваційної діяльності.

Зміни у суспільному житті і свідомості вимагають від педагогів визначити нову мету навчання та виховання – розвиток інноваційної особистості, здатної до життєтворчості та самореалізації у нових соціальних умовах незалежної України.

У вирішенні цих проблем провідна роль відводиться вчителю. Необхідно переглянути його роботу, освоїти нові методи навчання сучасного молодшого школяра, по-новому поглянути на саму побудову уроку, форму його проведення.

Інноваційність характеризує професійну діяльність кожного вчителя. Інновації не виникають самі собою, а є результатом наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду. Проте інноваційна діяльність вчителя початкових класів потребує подальшого детального обґрунтування й аналізу тому, що окремі її аспекти залишаються недостатньо вивченими.

Аналіз досліджень. Особливості професійної підготовки та діяльності вчителя початкової школи були розкриті в дослідженнях А. М. Алексюка, В. Будака, С. У. Гончаренка, І. А. Зязюна, О. М. Івлевої, Л. Г. Коваль, В. М. Мартиненко, Н. Г. Ничкало, О. Я. Савченко, Г. С. Тарасенко, Л. Л. Хоружої, М. М. Фіцули, І. М. Шапошнікової та інших.

Як зазначає І. А. Зязюн: «сучасний педагог повинен виконувати не роль «фільтра» для пропускання через себе навчальної інформації, а бути помічником в роботі учня, перебираючи на себе роль одного з джерел інформації»; «в ідеалі педагог стає організатором самостійного навчального пізнання учнів, не головною діючою особою в групі учнів, а режисером їхньої взаємодії з навчальним матеріалом, один з одним та з учителем» [2, с. 56]. На думку В. Будака – «сьогодні суспільству потрібен учитель самодостатній, індивідуально високорозвинений, щасливий, який вміє створювати гуманні стосунки з дітьми, колегами та батьками [1, с. 5]».

Дослідження і впровадження у навчально-виховний процес інноваційних методик є актуальним питанням, вивченню якого присвячено праці сучасних науковців: Л. О. Ворзацька, Л. Галіцина, В. В. Давидова, О.

К. Дусавицький, М. П. Козицька, А. В. Лихва, С. М. Лупінович, Л. І. Нечволод, Н. В. Рєпіна, О. В. Сутула, В. Л. Сухар, В. П. Телянчук, О. А. Тригуб, Н. В. Фастова, О. В. Франчук, О. Я. Харченко, І. В. Цєпова, Г. А. Цукерман, Л. М. Шильцова та інші.

Останнім часом багато науковців наголошують на тому, що сучасний учитель повинен володіти інформаційно-комунікаційними технологіями і використовувати їх у своїй діяльності (Р. Гурін, М. Жалдак, В. Ковальчук, Л. Макаренко, І. Соколова, О. Суховірський та ін.). В. Ковальчук вважає, що «сучасний учитель передусім має бути висококваліфікований і далекоглядний професіонал, свідомий та відданий патріот України, тонкий психолог, котрий володіє інформаційними та педагогічними технологіями [3, с. 15]». Такі вимоги зумовлені тим, що в умовах становлення і розвитку високотехнологічного інформаційного суспільства постає необхідність впровадження у навчально-виховний процес інформаційно-комунікаційних технологій.

Метою статті є розкриття сутності інноваційної діяльності вчителя початкових класів в цілях, змісті, методах та формах навчання математики молодших школярів.

У педагогічній науці інноваційна діяльність розуміється як цілеспрямована педагогічна діяльність, заснована на осмисленні власного педагогічного досвіду за допомогою порівняння і вивчення, зміни і розвитку навчально-виховного процесу з метою досягнення більш високих результатів, отримання нового знання, впровадження якісно іншої педагогічної практики.

Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, методи і форми навчання та виховання, організацію спільної діяльності вчителя та учня на уроці математики. У педагогічній літературі дано безліч класифікацій і груп інновацій. Найвідоміші: інновації, спрямовані на розробку нових форм, технологій і методів навчально-виховного процесу; інновації, спрямовані на відпрацювання нового змісту

освіти та нових способів його структурування.

Навчальний процес традиційно зорієнтований на те, що люди, які навчаються, отримають і творчо засвоюють суму знань. Сучасна освіта має на меті не лише формування носія знань, а й усебічно розвинену особистість [7, с. 6]. Навчання математиці, як і будь-якого іншого предмету, повинно розв'язувати освітні, виховні, розвиваючі цілі. Загальна мета навчання математики в початковій школі має впливати на навчальну, виховну і розвивальні цілі кожного уроку [8, с. 27].

Насамперед учні у процесі вивчення математики повинні засвоїти систему знань, а також набути ряд умінь і навичок, які визначені програмою. Вивчення початкового курсу математики повинно закласти теоретичну і практичну основу для подальшого вивчення математики.

Для вчителя дуже важливо навчитися правильно встановлювати і реалізовувати зв'язок навчання математики з життям, навчити школярів розпізнавати математичні факти в явищах навколишнього життя, застосовувати математику при розв'язанні практичних задач, сформувані в молодших школярів практичні вміння, які потрібні кожній людині повсякчас. Постановлених навчальних цілей можна досягти тільки тоді, коли побудувати навчально-виховний процес у початковій школі так, щоб навчання забезпечувало достатній рівень інтелектуального розвитку учнів, їх пізнавальних здібностей, сприймання, сприяло всебічному розвитку молодшого школяра. Вчитель повинен глибоко усвідомити і пам'ятати педагогічну істину, що якщо він правильно і вдало сформулює цілі уроку, але не продумає і не намітить шляхи їх реалізації, то вони ніколи не будуть реалізовані.

Сучасний урок математики в психолого-дидактичному аспекті слід розуміти як такий, що передбачає організацію навчальної діяльності учнів, націлену на успіх за рахунок їхньої власної активності. Тож яким би не був урок за формою проведення або за цільовим призначенням, в основу його слід покласти принцип діяльності. Оскільки будь-яка дія перед реалізацією

формується в мозку, аналізується ним, тому передусім необхідно активізувати розумову навчально-пізнавальну діяльність учнів [8].

Організація повноцінної розумової навчально-пізнавальної діяльності учнів, для максимального забезпечення їхньої активності, стає можливою завдяки доцільному використанню різних навчальних технологій.

Сучасні освітні технології, що використовуються вчителями на уроках:

- особистісно-орієнтоване навчання;
- інформаційно-комунікаційні технології;
- проектно-дослідницька технологія;
- інтерактивні технології;
- технологія проблемного уроку;
- технологія роботи з портфолію;
- здоров'язберігаючі технології;
- колективно-індивідуальна розумова діяльність;
- блочно-модульна технологія;
- розвивальна система Л. В. Занкова;
- ігрові технології [6, с. 12].

В останні роки відбувся стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і розповсюдження їх в усі сфери життєдіяльності людини. У системі освіти виникла проблема створення нової моделі освітнього процесу і створення освітнього середовища, що відповідає запитам сучасного суспільства, яка може бути вирішена за допомогою впровадження та активного використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Підготувати урок з використанням тієї чи іншої технології не завжди просто для вчителя. Найчастіше це вимагає великої кількості часу, підготовки великої кількості матеріалу. Не завжди такий урок проходить вдало, особливо в процесі випробування, коли шукаєш оптимальні варіанти використання технологій в навчальному процесі, підбираєш їх відповідно

до вікових особливостей учнів, темою уроку, наявним матеріалом. Урок, проведений із застосуванням технології, дозволяє максимально включити учнів в процес навчання, мотивує їх на самостійну роботу та дозволяє досягти якісного засвоєння навчального матеріалу.

Цілісне і систематичне впровадження сучасних навчальних технологій, як ознака інноваційної діяльності вчителя початкової школи дозволяє максимально спростити організацію навчального процесу.

Компетентнісний підхід, на засадах якого побудовано стандарт і навчальну програму з математики, переорієнтовує контроль на інтегровані діяльнісні результати, а не окремі елементи знань, умінь, які засвоюються учнями [5, с. 186].

При компетентнісно-орієнтованій освіті акцент робиться на практичну спрямованість навчання, підкреслюється роль досвіду, умінь застосовувати знання в різних ситуаціях.

Вимоги, що пред'являються до результатів освоєння освітньої програми, більш відповідають умовам ринкової економіки, оскільки передбачають формування в учнів не тільки предметних знань, умінь і навичок (ЗУН), а й ключових компетенцій, що сприяють соціальній адаптації та готовності до діяльності.

Специфічні особливості компетенцій призвели до необхідності зміни самої технології контролю результатів освіти, що призвело до використання автентичних форм оцінювання. У цьому випадку традиційні оцінювальні засоби доповнюються системою інноваційних засобів.

Основною умовою при виборі засобів вимірювання та оцінювання компетенцій учнів є можливість за їх допомогою здійснювати багатовимірні вимірювання, проводити комплексне оцінювання, визначати інтегровані якості особистості.

На сучасному уроці математики в оцінюванні беруть участь усі суб'єкти навчального процесу.

Важливого значення набуває самооцінка учнів. Оцінювання

здійснюється не тільки з метою відстежити просування учнів у просторі знань, а й розвитку вмінь, навичок, емоційно-ціннісних орієнтацій учнів.

Інструментарієм вимірювання та оцінювання компетенцій, крім традиційних методів контролю, є портфоліо, контекстні завдання, тести, проекти, рейтингова система [4].

Висновки. Педагог, який здатний і готовий до здійснення інноваційної діяльності в початковій школі, може досягнути результатів, коли він усвідомлює себе як професіонал, має установку на творче сприйняття наявного інноваційного досвіду і його необхідне перетворення.

Звичайно, що впровадження інноваційних освітніх технологій на уроках у початковій школі потребує ґрунтовної підготовки (підбір матеріалів, складання плану, підготовка наочного, ігрового матеріалу, ретельне вивчення індивідуальних особливостей учнів класу та ін.). Але той педагог, який прагне досягнути мети, розкрити всі здібності і таланти своїх учнів, навчити їх вчитися, знаходити істину, обов'язково шукатиме шляхи вдосконалення своєї методики.

ДЖЕРЕЛА

1. Будак В. Д. Якість педагогічної освіти – майбутнє України / В. Д. Будак // Технології неперервної освіти: проблеми, досвід, перспективи розвитку : збірник статей до традиційної IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2002. – С. 3-6.
2. Зязюн І. А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна. – К. : Віпол, 2000. – 636 с.
3. Ковальчук В. Ю. Модернізація професійної та світоглядно-методологічної підготовки сучасного вчителя : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук. – К., 2006. – 34 с.
4. Методичний коментар до організації контрольної-оцінювальної

діяльності на уроках математики [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://cdpo.ipro.kubg.edu.ua/?p=161> – Назва з екрана.

5. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручн. / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.

6. Телянчук В. П. Інноваційні технології в початковій школі / В. П. Телянчук, О. В. Лесіна. – Х. : Видавнича група «Основа», 2008. – 233 с.

7. Химинець В. В. Інновації у початковій школі. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 312 с.

8. Шапошникова І. Сучасний урок математики : роздуми після всеукраїнського конкурсу «Учитель року 2008» / Ірина Шапошникова, Людмила Коваль // Початк. школа. –2008. – № 8. – С. 27-31.

Инновационная образовательная деятельность учителя начальных классов на уроках математики

В статье рассматриваются основные направления инновационной деятельности учителя начальных классов на уроках математики. Раскрывается сущность инновационной деятельности в целях, содержании, методах и формах обучения математике младших школьников.

Ключевые слова: *инновационная образовательная деятельность; инновационные технологии; информационно-коммуникационные технологии; образовательные технологии в начальной школе*

Innovative educational activities of primary school teacher in mathematics lessons

This article outlines the main areas of innovation primary school teacher in mathematics lessons. The essence of innovation for purposes contents, methods and forms of teaching mathematics primary school children.

Keywords: *innovative educational activities; innovative technologies; information and communication technology; educational technology in*

Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015

elementary school